

Максимчук І.І., здобувачка вищої освіти
першого (бакалаврського) рівня,
Національний авіаційний університет, м. Київ, Україна
Науковий керівник: Олещенко В.Ю., к.н.держ.упр.

ДЖЕРЕЛА МІЖНАРОДНОГО КОСМІЧНОГО ПРАВА

Космічне право відносно нова галузь сучасного міжнародного публічного права і її виникнення та розвиток тісно пов'язані не тільки зі специфічною сферою діяльності, але й із застосуванням новітніх космічних технологій, що забезпечують здійснення дослідницьких цілей у космічному просторі та їх використання виключно в земних прикладних цілях (спутниковий зв'язок, метеорологія, дистанційне зондування, навігаційне обслуговування тощо) [3, с. 509].

З однієї сторони, це був величезний прорив у науковому світі, з іншої – це загроза використання космічного простору для ведення війн між державами. Саме тому, за підтримки ООН було створено низку договорів для регулювання правовідносин між країнами. В їх основу було покладено Договір про принципи діяльності держав по дослідженню і використанню космічного простору, включаючи Місяць та інші небесні тіла. Набув чинності цей договір 10 жовтня 1967 року (дата приєднання України: 22 травня 1967 року; дата набуття чинності для України: 21 жовтня 1967 року) [3, с. 509].

Але міжнародний договір є не єдиним джерелом міжнародного космічного права, що регулює ці відносини. Міжнародний звичай, акти і статутні документи міжнародних організацій, праці визначних вчених як джерела міжнародного космічного права грають важливу роль у регламентації діяльності держав [4, с. 6-7].

Крім того, серед джерел міжнародного космічного права особливе місце відведено спеціальним джерелам, таким як: Угода про порятунок космонавтів, повернення космонавтів і повернення об'єктів, запущених у космічний простір (відкрита для підписання 22 квітня 1968 р., набрала чинності 3 грудня 1968 р.; приєднання України - 20 вересня 1968 р., набрала чинності для України 3 грудня 1968 р.); Конвенція про міжнародну відповідальність за шкоду, завдану космічними об'єктами (відкрита для підписання 29 березня 1972 р., набрала чинності 1 вересня 1972 р.; приєднання України - 28 вересня 1973 р., набрала чинності для України 16 жовтня 1973 р.); Конвенція про реєстрацію об'єктів, що запускаються у космічний простір (відкрита для підписання 14 січня 1975 р.,

набрала чинності 15 вересня 1976 р.; приєднання України - 22 липня 1977 р., набрала чинності для України 14 вересня 1977 р.); Угода про діяльність держав на Місяці й інших небесних тілах (відкрита для підписання 18 грудня 1979 р., набрала чинності 11 липня 1984 р.; Україна не приєдналася); Конвенція про поширення сигналів, які несуть програми, що передаються через супутники (підписана 21 травня 1974 р., набрала чинності 25 серпня 1979 р.; Україна не ратифікувала) [1; 2].

Поряд із Договором про принципи діяльності держав по дослідженню і використанню космічного простору, включаючи Місяць та інші небесні тіла істотне значення для процесу кодифікації міжнародного космічного права мають міжнародні документи, які розвивають і доповнюють принципи, що містяться у цьому договорі. Це такі документи, як: Декларація правових принципів діяльності держав у галузі дослідження і використання космічного простору (прийнята Генеральною Асамблеєю ООН 13 грудня 1963 р.); принципи використання державами штучних супутників Землі для міжнародного безпосереднього телевізійного мовлення (резолюція ГА ООН 37/92 від 10 грудня 1982 р.); принципи, що стосуються дистанційного зондування Землі з космічного простору (резолюція ГА ООН 41/65 від 3 грудня 1986 р.); принципи, що стосуються використання ядерних джерел енергії в космічному просторі (резолюція ГА ООН 47/68 від 15 грудня 1992 р.). [2].

Також, слід зазначити групу джерел міжнародного космічного права для України як космічної держави. Серед них найбільш значущі: Угода про спільну діяльність у галузі дослідження і використання космічного простору (підписана 30 грудня 1991 р.); Угода про порядок утримання і використання об'єктів космічної інфраструктури в інтересах виконання космічних програм (підписана 15 травня 1992 р.); Угода про порядок фінансування спільної діяльності у галузі дослідження і використання космічного простору (підписана 13 листопада 1992 р.); Протокол «Про затвердження Положення про Міжнародну раду з Космосу» (підписаний 30 грудня 1991 р.); Угода про засоби систем попередження про ракетний напад і контроль космічного простору (підписана в липні 1992 р.). [2].

Отже, міжнародне космічне право є ключовою галуззю міжнародного публічного права, яке регулює використання космічного простору. Україна, як космічна держава, активно бере участь у формуванні та розвитку цього правового поля. Важливі джерела для України включають угоди, що регулюють спільну

космічну діяльність та програми. Ці документи встановлюють правила співпраці та використання космічного простору для мирних цілей, а також механізми вирішення можливих спорів. Україна, приєднуючись до них, демонструє готовність до співпраці в межах міжнародних стандартів та норм.

Література

1. Договір про принципи діяльності держав по дослідженню і використанню космічного простору, включаючи Місяць та інші небесні тіла. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_480#Text (дата звернення: 29.10.2023).

2. Джерела міжнародного космічного права. КНУ імені Тараса Шевченка: веб-сайт. URL: <http://kimo.univ.kiev.ua/MP/49.htm> (дата звернення: 29.10.2023).

3. Осьмірко І.Р., Роянова І.В. Міжнародно-правове регулювання діяльності держав в космічному просторі. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2022. № 12. С. 509–514. URL: http://sej.org.ua/12_2022/121.pdf (дата звернення: 29.10.2023).

4. Міжнародне повітряне та космічне право: метод. рек. з орг. сам. роб. студ./ уклад. Д.О. Беззубов. Київ: НАУ, 20 с.

УДК 34:378.4 (477-25) (043.2)

Охріменко В.В., здобувачка вищої освіти
першого (бакалаврського) рівня,

Головко С.Г., к.і.н., доцент
Національний авіаційний університет, м. Київ, Україна

НАЦІОНАЛЬНОМУ АВІАЦІЙНОМУ УНІВЕРСИТЕТУ – 90 РОКІВ

Національний авіаційний університет є одним із провідних вітчизняних закладів вищої освіти, що спеціалізується у галузі авіаційної науки та освіти.

Історія Національного авіаційного університету бере свій початок з авіаційних курсів, які були організовані у Київському політехнічному інституті. У 1905-1906 роках створено повітроплавальну секцію, а 1908 року – авіаційний гурток. Під керівництвом досвідчених викладачів талановиті студенти вивчали досягнення вітчизняних та зарубіжних конструкторів-винахідників у галузі повітроплавання, створювали та випробовували планери, літаки, дирижаблі. Київ поступово перетворюється на провідний центр авіації. Тому постає проблема кадрового забезпечення і розвитку авіаційної галузі. 1921 року в Київському політехнічному інституті за ініціативи керівництва авіаційного заводу була відкрита